

บทความโดยพระสหาย
ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระอัจฉริยภาพด้านภาษา

รัชนิโรจน์ กุลอํารง

ถ้าจะให้เขียนเรื่องพระอัจฉริยภาพด้านภาษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ผู้เขียนก็คงสามารถทำได้เพียงตั้งข้อสังเกตจากการอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับท่าน จากการดูข่าวในราชสำนัก และจากการเข้าเฝ้าเป็นครั้งคราวพร้อมกับเพื่อน ๆ อักษรศาสตร์บัณฑิต รุ่น 41 หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า อบ.41 สิ่งที่คุณเขียนคิดว่าน่าทึ่งก็คือ ท่านเป็นนักสังเคราะห์ด้วย ซึ่งคิดว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ใช่สำหรับนักภาษาหรือผู้ที่สนใจเรื่องภาษาแต่เพียงเท่านั้น ท่านอ่านมาก ฟังมาก และเห็นมาก สิ่งนี้มีส่วนทำให้ท่านมีคลังข้อมูลที่น่าจะมีขนาดใหญ่ทีเดียวไม่ใช่เพียงเรื่องภาษา

เรื่องคลังข้อมูลนี้สำคัญมากสำหรับการเป็นนักแปลที่ดี หรือเป็นนักภาษาที่ดี การที่ท่านได้เดินทางไปโน่นดินแดนต่าง ๆ ได้พบปะผู้คนมากมายหลากหลาย การที่ท่านเป็นคนช่างสังเกต ช่างคิด และมีอารมณ์ขันยิ่งทำให้มุมมองของท่านมีแง่คิดที่แหลมคม สดใหม่ และน่าสนใจ สิ่งที่ท่านพูดจะช่วยให้ข้อคิดที่ว่าสรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเกี่ยวเนื่องกันนั้นชัดเจนเข้าใจได้ดี เราไม่สามารถมีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาจากการคิดแบบแยกส่วนได้ แต่สิ่งที่คุณเขียนชอบมากที่สุดก็คือ ท่านมักจะขมวดท้ายด้วยอารมณ์ขันแบบคนที่มีความเข้าใจในความเป็นไปของโลก และมีหัวใจที่เปิดกว้าง

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างจากหนังสือ “มณีพลอยร้อยแสง” หน้า 348 และ 350 เช่น เมื่อปี 2530 ในการอภิปรายเรื่อง “ภาษาไทยกับคนไทย” ท่านยกตัวอย่างประกอบการอธิบายว่า การมีความรู้รอบตัวนั้นสำคัญไม่แพ้การรู้จักสะกดคำและผสมคำ ซึ่งสิ่งนี้ผู้เขียนพูดได้เลยจากประสบการณ์ว่า ครูสอนภาษาทั้งหลายมักจะบอกลูกศิษย์อยู่เสมอว่าจะรู้แค่คำศัพท์และไวยากรณ์เท่านั้นไม่พอ ต้องมี

ความรู้รอบตัวด้วย แล้วจะทำให้สามารถใช้ภาษาได้ดี จะอ่านอะไรก็เข้าใจง่าย
ขึ้นเพราะมีความรู้รอบตัว จะเขียนเรื่องอะไรก็มีข้อมูลนำไปใช้ได้

ท่านเล่าว่าครั้งหนึ่งท่านฟังวิทยุ คนอ่านข่าวพูดว่าท่านไปเป็นประธานการประชุมสภาภาษาและสภาซี-กวง-เดือนแดงอาเซียน ผู้เขียนคิดว่าท่านเล่ามาเพียงแค่นี้ก็ช้าแล้ว ท่านเองก็คงจะนึกขำอยู่ในใจ ท่านอธิบายว่าข้อผิดพลาดนี้มาจากการขาดความรู้รอบตัว คนอ่านข่าวไม่รู้ว่าประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามจะใช้ The Red Crescent Society แทนการใช้ The Red Cross Society เพราะคำว่า cross หมายถึง “ไม้กางเขน” ซึ่งเมืองไทยเรียกว่า “สภาภาษา” ท่านอธิบายว่าที่ถูกลนั้นต้องอ่านว่า สภาซีก-วง-เดือนแดง ไม่ใช่ สภาซี-กวง-เดือนแดง

ท่านแนะนำว่าการสอนให้รู้จักเพียงการสะกดคำและผสมคำนั้นไม่พอ ต้องให้มีความรู้รอบตัวด้วย อีกตัวอย่างหนึ่งจากการอภิปรายครั้งเดียวกันก็คือ ท่านพูดว่าสำเนียงพูดภาษาไทยสมัยนี้แปร่งไป น่าจะมีการศึกษาว่าระดับเสียงที่พูดกันในสมัยนี้ต่างไปจากที่คนรุ่นเก่าพูดกันหรือไม่ ซึ่งนี่เป็นสิ่งที่ท่านพูดมาตั้งแต่ปี 2530 ขณะนี้ปี 2558 หลาย ๆ คนคงจะพอนึกออก ว่าสำเนียงที่ท่านว่าแปร่งนั้นเป็นอย่างไร แล้วท่านก็ขมวดท้ายว่า เสียงพูดของท่านก็อาจจะแปร่งอยู่บ้างเหมือนกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัชนิโรจน์ กุลธำรง

อักษรศาสตรบัณฑิต(ภาษาอังกฤษ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.A. (Linguistics), The University of Texas at Arlington, U.S.A.

Certificate in Translation Research, Hong Kong Baptist University, Hong Kong

- เกษียณอายุราชการในตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษจากสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เป็นอาจารย์พิเศษสอนแปลอังกฤษ-ไทยที่ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สนใจเรื่องการแปลศึกษา(Translation Studies)และมีผลงานเขียนหนังสือชื่อ "ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ" พิมพ์โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย